

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια νέα θεώρηση της ολοκλήρωσης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2019/C 353/06)

Εισηγήτρια: η κ. **Judith VORBACH**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	24.1.2019
Νομική βάση	Άρθρο 32 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	2.7.2019
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	17.7.2019
Σύννοδος ολομέλειας αριθ.	545
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	159/2/9

Προοίμιο

Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί μέρος μιας δέσμης δύο γνωμοδοτήσεων πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ που εκπονήθηκαν παράλληλα με τα εξής θέματα: «Προς μια ανθεκτικότερη και πιο βιώσιμη ευρωπαϊκή οικονομία» και «Μια νέα θεώρηση της ολοκλήρωσης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης». Η δέσμη αυτή προορίζεται να συμβάλει άμεσα στην οικονομική ατζέντα του νέου Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής που θα αναλάβουν τα καθήκοντά τους το 2019. Είναι έκδηλη η ανάγκη για μια νέα ευρωπαϊκή οικονομική στρατηγική: ένα θετικό αφήγημα για τη μελλοντική ανάπτυξη της οικονομίας της ΕΕ παγκοσμίως, η οποία θα συμβάλει τόσο στην αύξηση της ανθεκτικότητας της ΕΕ στους οικονομικούς κλυδωνισμούς όσο και της βιωσιμότητας —οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής— του οικονομικού της μοντέλου, έτσι ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη, η σταθερότητα και η κοινή ευημερία όλων των Ευρωπαίων. Με βάση την πρόοδο που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια, η στρατηγική αυτή θα μπορούσε να προλαίψει το έδαφος για περαιτέρω οικονομική, δημοσιονομική, χρηματοπιστωτική, κοινωνική και πολιτική ολοκλήρωση, η οποία είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης.

Επίσης, η ΕΟΚΕ κατάρτισε το 2014 γνωμοδότηση για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ. Σε αυτήν διέκρινε έναν νομισματικό και δημοσιονομικό πυλώνα, έναν οικονομικό πυλώνα, έναν κοινωνικό πυλώνα και έναν πολιτικό πυλώνα. Για κάθε επιμέρους πυλώνα υιοθετήθηκαν πρόσθετες γνωμοδοτήσεις. Στην παρούσα γνωμοδότηση διατηρείται η συγκεκριμένη διάρθρωση σε τέσσερις πυλώνες, προκειμένου να παρουσιαστεί μια επισκόπηση της προόδου και των ελλείψεων της ΟΝΕ και να προταθεί τελικά ένας κατάλογος συστάσεων προς τη νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για μια ισχυρή, συμμετοχική και ανθεκτική Νομισματική Ένωση. Συνολικά, η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τις εθνικές κυβερνήσεις να προβούν σε σαφώς πιο φιλόδοξα βήματα στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της ΟΝΕ για την πραγμάτωση μιας καλύτερα ενοποιημένης, πιο δημοκρατικής και κοινωνικά πιο ανεπτυγμένης Ένωσης.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Αν και στην πορεία προς την ολοκλήρωση της ΟΝΕ έχουν ήδη επιτευχθεί σημαντικοί στόχοι, χρειάζεται μια ακόμη σαφής ενίσχυση καθενός από τους τέσσερις βασικούς πυλώνες. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των εν λόγω πυλώνων, διότι η παραμέληση ενός ή περισσότερων πυλώνων ενδέχεται να προκαλέσει επικίνδυνες αποκλίσεις. Είναι επίσης σημαντικό να συνυπολογίζονται σε όλες τις περιπτώσεις οι προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή. Επίσης, μεταξύ των πυλώνων υπάρχουν αλληλεπιδράσεις. Για παράδειγμα, η υιοθέτηση μιας κοινωνικής προσέγγισης στον οικονομικό πυλώνα συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση του κοινωνικού πυλώνα και αντιστρόφως. Ορισμένα συγκεκριμένα μέτρα θα μπορούσαν να αποδοθούν σε περισσότερους του ενός πυλώνα.

1.2. Παρά το γεγονός ότι η ολοκλήρωση της ΟΝΕ αποτελεί σήμερα επιτακτική ανάγκη, η διαφωνία μεταξύ των κρατών μελών για την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθηθεί, καθυστερεί την περαιτέρω πρόοδο. Στις δυσμενείς προοπτικές της οικονομικής δραστηριότητας προστίθενται γεωπολιτικές αβεβαιότητες και η σχεδιαζόμενη αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ. Επίσης, η απόκλιση μεταξύ των κρατών μελών, η άνιση κατανομή του εισοδήματος και του πλούτου, η κλιματική κρίση και η προβλεπόμενη δημογραφική εξέλιξη συνιστούν τεράστια προβλήματα.

1.3. Η ανθεκτικότητα έναντι κρίσεων αποτελεί αναγκαία αλλά όχι επαρκή προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ. Απαιτείται επίσης θετική θεώρηση, όπως αντικατοπτρίζεται στο άρθρο 3 της Συνθήκης της ΕΕ. Λαμβάνοντας υπόψη τις σημερινές συνθήκες, η ΕΟΚΕ συνιστά τις εξής προτεραιότητες: βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, περιορισμός των ανισοτήτων, ανοδική σύγκλιση, αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας κατά την έννοια των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», περιβάλλον ευνοϊκό για τις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις, ποιοτικές θέσεις εργασίας και ικανοποιητικές αμοιβές, καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, σταθερά δημόσια οικονομικά που θα έχουν ως γνώμονα τη βιωσιμότητα, ένας σταθερός χρηματοπιστωτικός τομέας και επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης 2030 και των στόχων που καθορίστηκαν με τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα.

1.4. Συγκεκριμένα, οι συστάσεις της ΕΟΚΕ όσον αφορά τους βασικούς πυλώνες της ΟΝΕ έχουν ως εξής:

1.4.1. Σταθερός νομισματικός και δημοσιονομικός πυλώνας ως βάση για τη μακροοικονομική ανάπτυξη

— Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ): εδραίωση του σταθεροποιητικού της ρόλου και διατήρηση της ανεξαρτησίας της.

— Καθοριστικά βήματα για την ολοκλήρωση της Ένωσης Τραπεζών και Κεφαλαιαγορών με τις εξής προτεραιότητες: σταθερότητα για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, αποτελεσματική ρύθμιση, ισορροπία μεταξύ επιμερισμού των κινδύνων και μείωσης των κινδύνων ώστε να αποτραπεί νέα επιβάρυνση των δημοσίων οικονομικών σε περίπτωση κρίσης, συνεκτίμηση των επιπτώσεων της θέσπισης νομοθεσίας από κοινωνική άποψη, συμπερίληψη των στόχων για το κλίμα, προστασία των καταναλωτών.

— Τραπεζική Ένωση: διασφάλιση του ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και του ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων (EDIS), επανέναρξη της συζήτησης για τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση και το σκιώδες τραπεζικό σύστημα.

— Ένωση Κεφαλαιαγορών: καθορισμός προτεραιοτήτων, όπως η βελτίωση της εποπτείας, η εγκαθίδρυση ενός ευρωπαϊκού οργανισμού αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, η σύσταση ασφαλούς στοιχείου ενεργητικού και η λήψη μέτρων εναρμόνισης των κανόνων αφερεγγυότητας, καθώς και

— Ενίσχυση του διεθνούς ρόλου του ευρώ με βάση μια σταθερή, οικονομικά ισχυρή και κοινωνικά ισόρροπη ΟΝΕ.

1.4.2. Ισχυρός οικονομικός πυλώνας ως βάση ευημερίας και κοινωνικής πρόοδου

— Ενίσχυση του οικονομικού πυλώνα για διακυβερνητική εξισορρόπηση και για την προώθηση της ανάπτυξης, της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

— Ισορροπία των μέτρων τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης. Τούτο, στην παρούσα φάση, σημαίνει τόνωση της ζήτησης, με ευρύτερη χρήση του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, ενίσχυση των συστημάτων συλλογικών διαπραγματεύσεων και της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων, ταχεία σύσταση της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας, καθώς και εφαρμογή του λεγόμενου «χρυσού κανόνα για τις επενδύσεις» με τρόπο που να μην απειλεί τη μεσοπρόθεσμη χρηματοπιστωτική και δημοσιονομική σταθερότητα.

— Δημιουργία δημοσιονομικής ικανότητας της ζώνης του ευρώ που χρηματοδοτείται από έναν ενιαίο χρεωστικό τίτλο και σύνδεση των εκταμιεύσεων με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής δομής. Οι παρούσες προτάσεις δεν συνιστούν παρά μόνο τα πρώτα βήματα.

— Μέτρα για την αντιμετώπιση του αθέμιτου φορολογικού ανταγωνισμού, καθώς και για την αποτροπή της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής.

1.4.3. Ο κοινωνικός πυλώνας ως βάση της κοινωνικής και οικονομικής πρόοδου

— Δεσμευτικά ελάχιστα πρότυπα στα κράτη μέλη που θα παρέχουν υψηλό επίπεδο προστασίας.

— Προσπάθεια για την επίτευξη δίκαιης ισορροπίας μεταξύ της υγιούς οικονομικής βάσης και μιας ισχυρής κοινωνικής διάστασης.

— Διεύρυνση της συζήτησης όσον αφορά έναν/μία υπουργό Οικονομικών της ΕΕ για τον ορισμό ενός αντίστοιχου αρμόδιου υπουργού της ΕΕ για τον κοινωνικό και τον εργασιακό τομέα.

1.4.4. Ο πολιτικός πυλώνας ως βάση της δημοκρατίας, της αλληλεγγύης και της ενότητας

— Ενίσχυση της συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε κεντρικές αποφάσεις κοινωνικοοικονομικής πολιτικής.

- Επίδειξη πνεύματος αλληλεγγύης και συμφιλίωσης ως βάση για την ευημερία και την ειρήνη εντός της ΕΕ και για την πολιτική και οικονομική σημασία της ΕΕ παγκοσμίως·
- Ταχεία προσχώρηση στη ζώνη του ευρώ των χωρών της ΕΕ που δεν έχουν ενταχθεί ακόμη σε αυτήν.

2. Η ολοκλήρωση της ΟΝΕ – Επιτεύγματα, προκλήσεις και στόχοι

2.1. Στην πορεία προς την ολοκλήρωση της ΟΝΕ έχουν ήδη επιτευχθεί σημαντικοί στόχοι, με αποτέλεσμα η ολοκλήρωση αυτή να αποτελεί σήμερα σημαντικό κοινοτικό κεκτημένο. Το 2015, η έκθεση των πέντε Προέδρων παρουσίασε φιλόδοξα σχέδια για την εμβάθυνση της ΟΝΕ. Τον Ιούνιο του 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε έγγραφο με τίτλο "Deepening Europe's Economic Monetary Union: Taking stock four years after the Five Presidents' Report" (Εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης: Απολογισμός τεσσάρων ετών μετά την έκθεση των πέντε Προέδρων) ⁽¹⁾, στο οποίο παρουσιάζει την πρόοδο που επιτεύχθηκε από τότε και απευθύνει έκκληση για την ανάληψη περαιτέρω δράσης από τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται αυτήν την έκκληση. Τόσο στον τομέα του δημοσιονομικού και οικονομικού πυλώνα όσο και στον κοινωνικό και δημοκρατικό πυλώνα εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλη ανάγκη για ανάληψη δράσης. Η ΕΟΚΕ εφιστά ιδιαίτερα την προσοχή στο γεγονός ότι πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία σε όλους τους τομείς, μεταξύ των οποίων υπάρχουν επίσης πολλές αλληλεπιδράσεις.

2.2. Παρόλο που όλα τα κράτη μέλη συμμερίζονται την ανάγκη διατήρησης του ευρώ, η διαφωνία μεταξύ των κρατών μελών ως προς την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθηθεί εμποδίζει την περαιτέρω εμβάθυνση. Η διαφωνία αυτή εκφράζεται στη διαμάχη μεταξύ του επιμερισμού των κινδύνων, ο οποίος συνοδεύεται από διασυνοριακές μεταβιβάσεις ή κοινή ευθύνη. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει η προσέγγιση του μετριασμού των κινδύνων, σύμφωνα με την οποία η πίεση προσαρμογής αποτελεί εθνική αρμοδιότητα και θα πρέπει να επιτυγχάνεται μέσω της διαρθρωτικής μετεξέλιξης της οικονομικής ανθεκτικότητας. Εντούτοις, η έμφαση σε αυτή την απόκλιση δεν επαρκεί, δεδομένου ότι υπάρχουν επίσης διαφορετικές απόψεις μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ πρέπει, πέραν της κατανόησης των διαφόρων συμφερόντων και απόψεων, η αλληλεγγύη και το πνεύμα συμβιβασμού να αποτελέσουν την αναγκαία βάση για ένα θετικό κοινό μέλλον στην Ευρώπη.

2.3. Το τρέχον οικονομικό περιβάλλον συνιστά πρόκληση. Μετά τη μακρά περίοδο της κρίσης, η οικονομία της ΟΝΕ ανέκαμψε εκ νέου από το 2014 και έπειτα, επιβραδύνθηκε, ωστόσο, και πάλι κατά το β' εξάμηνο του 2018. Διάφοροι παράγοντες συνέβαλαν σε αυτό, όπως η παγκόσμια επιβράδυνση του εμπορίου και η οικονομική ύφεση, οι ανεπίλυτες εμπορικές τριβές αλλά και εσωτερικοί παράγοντες αβεβαιότητας, όπως το προγραμματισμένο Brexit. Εντός της ζώνης του ευρώ, η εξασθένιση της οικονομικής δυναμικής ήταν ακόμη πιο έντονη λόγω της εξάρτησης από την εξωτερική ζήτηση αλλά και λόγω ειδικών ανά χώρα και ανά τομέα παραγόντων. Η υποτονική οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ αναμένεται να συνεχιστεί ⁽²⁾. Η κλιματική κρίση, οι τεχνολογικές μεταβολές, ο προστατευτισμός και οι επιθέσεις στον κυβερνοχώρο, καθώς και τα ψηφιακά νομίσματα και τα κρυπτονομίσματα συγκαταλέγονται μεταξύ των μελλοντικών προκλήσεων. Μια πρόσφατη έκθεση του ESPAS (Ευρωπαϊκό Σύστημα Στρατηγικής και Πολιτικής Ανάλυσης) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας, η οποία συνδυάζεται με απότομη πτώση της παραγωγικότητας, αποτελεί σήμερα το πλέον επείγον πολιτικό ζήτημα με σημαντικές οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις ⁽³⁾.

2.4. Παρά το γεγονός ότι η ΕΕ συνολικά ευημερεί έως κάποιο βαθμό σε σύγκριση με τα όσα ισχύουν παγκοσμίως, λόγω του συγκριτικά υψηλού ΑΕγχΠ —αθροιστικά και κατά κεφαλή— και της ανόδου των ποσοστών απασχόλησης τα τελευταία έτη, εντούτοις αυτές οι κοινωνικές ανισότητες μεταξύ περιφερειών και κρατών μελών αλλά και εντός των κοινωνιών εξακολουθούν να πλήττουν τη συνοχή ⁽⁴⁾. Ποσοστό 22 % των πολιτών της ΕΕ απειλούνται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Σε πολλές χώρες της νότιας Ευρώπης, οι πραγματικοί μισθοί το 2019 είναι κατά μέσο όρο χαμηλότεροι από ό,τι το 2009, γεγονός που συμβάλλει στην περαιτέρω πραγματική απόκλιση του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου ευημερίας ⁽⁵⁾. Επίσης, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων είναι σε πολλές περιοχές μεγάλο και υψηλό ποσοστό του ενεργού πληθυσμού πάσχει από φτώχεια των εργαζομένων ή ανεργία. Σε ό,τι αφορά την κατανομή των καθαρών περιουσιακών στοιχείων των νοικοκυριών, η ΕΚΤ συνάγει το συμπέρασμα ότι στη ζώνη του ευρώ υπάρχει σημαντική ανισορροπία. Επομένως, το πλουσιότερο 10 % κατέχει ποσοστό 51,2 % των καθαρών περιουσιακών στοιχείων ⁽⁶⁾. Από αυτό προκύπτει ένα επικίνδυνο πρόσφορο έδαφος για κοινωνικές εντάσεις και διασπαστικές δυνάμεις.

2.5. Μια βελτιωμένη ανθεκτικότητα έναντι των κρίσεων είναι απαραίτητη, όχι όμως επαρκής. Για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ απαιτείται θετική θεώρηση, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 της Συνθήκης της ΕΕ. Σε αυτό, γίνεται λόγος, μεταξύ άλλων, για την προώθηση μιας κοινωνικής οικονομίας της αγοράς με ανταγωνιστικότητα, η οποία θα είναι επικεντρωμένη στην πλήρη απασχόληση και στην κοινωνική πρόοδο, καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος. Υπό τις παρούσες συνθήκες, η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί προτεραιότητα στα εξής ζητήματα: βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, περιορισμός των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, ανοδική σύγκλιση, διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας κατά την έννοια των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι στόχοι «Πέραν του ΑΕγχΠ» ⁽⁷⁾, περιβάλλον φιλικό προς τις επιχειρήσεις, ποιοτικές θέσεις εργασίας και ικανοποιητικές αμοιβές, καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, σταθερά δημόσια οικονομικά που θα έχουν ως γνώμονα τη βιωσιμότητα, ένας σταθερός χρηματοπιστωτικός τομέας και επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης 2030, καθώς και των στόχων που καθορίστηκαν με τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει επίσης στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Μια πιο ανθεκτική και βιώσιμη ευρωπαϊκή οικονομία».

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_el

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_en

⁽³⁾ ESPAS, *Global Trends to 2030, Challenges and Choices for Europe*, Απρίλιος 2019, <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/node/1362> (Έκθεση του ESPAS με τίτλο «Παγκόσμιες τάσεις έως το 2030: Προκλήσεις και επιλογές για την Ευρώπη»).

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_addressing-inequalities_el.pdf

⁽⁵⁾ ETUC, *Benchmarking Working Europe 2019* (ΕΣΣΟ, Συγκριτική αξιολόγηση της εργασίας στην Ευρώπη).

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, *The Household Finance and Consumption Survey: results from the Second wave*, No 18 / December 2016. (Η έρευνα για τα οικονομικά και την κατανάλωση των νοικοκυριών: αποτελέσματα από το δεύτερο κύμα, αριθ. 18/Δεκέμβριος 2016)

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (EE C 177 της 31.07.2012, σ. 35).

3. Ο νομισματικός και δημοσιονομικός πυλώνας ως βάση της οικονομικής ανάπτυξης

3.1. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη μεγάλη σημασία του σταθεροποιητικού ρόλου της ΕΚΤ σε περίπτωση κρίσης. Επομένως, απλώς και μόνο η ανακοίνωση της αγοράς κρατικών ομολόγων (πρόγραμμα οριστικών νομισματικών συναλλαγών/OMT) από τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εφόσον χρειαστεί, ήταν αρκετή για να καθησυχάσει τις αγορές. Το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης, το οποίο θεσπίστηκε για την επίτευξη του στόχου για τον πληθωρισμό, από το 2015 και μετά οδήγησε σε περαιτέρω πτώση των επιτοκίων, με την οποία διευκολύνθηκε η πρόσβαση σε ρευστά περιουσιακά στοιχεία. Το γεγονός ότι οι τράπεζες καταθέτουν σήμερα χρήματα στην ΕΚΤ, ακόμα και αν για αυτά υπολογίζονται αρνητικά επιτόκια, καταδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης του οικονομικού πυλώνα της ΟΝΕ. Η ΕΟΚΕ προτείνει επίσης να κατοχυρωθεί ο ρόλος της ΕΚΤ ως δανειστή έσχατης ανάγκης. Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ πρέπει να διατηρηθεί.

3.2. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας της ΟΝΕ πληροί ικανοποιητικά τη χρηματοδοτική της λειτουργία για τις ΜΜΕ, σύμφωνα με μελέτη της ΕΚΤ⁽⁸⁾. Επί του παρόντος, οι ΜΜΕ παρουσιάζουν ως κύρια προβλήματα τη διαθεσιμότητα ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και έμπειρου διευθυντικού προσωπικού μαζί με τη δυσκολία ανεύρεσης πελατών, ενώ η έλλειψη πρόσβασης σε χρηματοδότηση θεωρείται δευτερεύον πρόβλημα. Αυτές οι προκλήσεις πλήττουν περισσότερο τις επιχειρήσεις σε ορισμένα κράτη μέλη, αλλά και σε αυτά καταγράφεται εξομάλυνση της κατάστασης. Η μελέτη αναφέρεται σε δείγμα 11.020 επιχειρήσεων στη ζώνη του ευρώ, από τις οποίες ποσοστό 91 % εμφανίζει λιγότερους από 250 εργαζόμενους. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία μιας σταθερής χρηματοδοτικής βάσης και για τις μεγάλες επιχειρήσεις.

3.3. Η ΕΟΚΕ καλεί επείγοντως τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να προωθήσουν με συνέπεια την ολοκλήρωση της Ένωσης Τραπεζών και Κεφαλαιαγορών και, ως εκ τούτου, να δημιουργήσουν τη βάση για την πλήρη υπέρβαση της χρηματοπιστωτικής κρίσης και για μια ανθεκτική ΟΝΕ, στην οποία θα αποκατασταθεί πλήρως η εμπιστοσύνη. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος είναι η επίτευξη ισορροπίας ανάμεσα στον επιμερισμό των κινδύνων και στη μείωση των κινδύνων, ούτως ώστε να αποτραπεί κατά το δυνατόν τυχόν επιβάρυνση των δημόσιων προϋπολογισμών σε περίπτωση κρίσης – σε εθνικό ή σε ενωσιακό επίπεδο. Όσον αφορά τη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, η αποτελεσματικότητα πρέπει να υπερισχύσει έναντι της πολυπλοκότητας. Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι κοινωνικές επιπτώσεις των κανονιστικών ρυθμίσεων και να δοθεί υψηλή προτεραιότητα στην προστασία των καταναλωτών.

3.3.1. Στην ΕΕ, η χρηματοδότηση μέσω τραπεζικού δανεισμού είναι πολύ υψηλότερη από ό,τι στις ΗΠΑ σε σχέση με τη χρηματοδότηση από ίδια κεφάλαια. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης και ως εκ τούτου υπέρ ενός μεγαλύτερου επιμερισμού των κινδύνων, γεγονός το οποίο, στην ΕΕ, συνεπάγεται ενίσχυση της χρηματοδότησης από ίδια κεφάλαια.

3.4. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την πρόοδο που καταγράφεται στο πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης και τονίζει τον θετικό ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ωστόσο, δεν έχει επιτευχθεί ακόμη κάποια κοινή απόφαση των κρατών μελών παρά τις περί του αντιθέτου εξαγγελίες, γεγονός που αφορά την εφαρμογή του ΕΜΣ ως έσχατη λύση για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (ΕΜΕ). Περαιτέρω μέτρα για την εφαρμογή του ενιαίου συστήματος εγγύησης των καταθέσεων (EDIS), τα οποία είναι επείγοντως αναγκαία, έχουν επίσης απορριφθεί επανειλημμένα από τα κράτη μέλη.

3.4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ένα ακριβές χρονοδιάγραμμα για το EDIS έχει καθυστερήσει πολύ⁽⁹⁾. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του ΕΜΣ ως μηχανισμού ασφαλείας για τον ΕΜΕ, η ΕΟΚΕ συνιστά συνοδευτικά την ενίσχυση του ΕΜΕ, τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων με κοινωνικά βιώσιμο τρόπο και τη θέσπιση ισχυρών ελάχιστων απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (MREL)⁽¹⁰⁾. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης θα πρέπει να συνεχιστούν με συνέπεια και τα μέτρα κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁽¹¹⁾. Η συζήτηση σχετικά με τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση του τραπεζικού τομέα πρέπει να ανοίξει εκ νέου, με στόχο τη μείωση των κινδύνων σε αποδεκτά επίπεδα. Επίσης η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά την ανάγκη ρύθμισης του σκιώδους τραπεζικού συστήματος.

3.4.2. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει την προηγούμενη έκκλησή της ότι η βελτίωση και η ενοποίηση των πυλώνων της Τραπεζικής Ένωσης πρέπει να συμβαδίζουν με την υλοποίηση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης και της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα. Όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις πρέπει να προβλεφθεί μια ενωϊκότερη επεξεργασία των φιλικών προς το περιβάλλον επενδύσεων και διαφόρων μη πολύπλοκων, χωρίς αποκλεισμούς μακροπρόθεσμων δανείων, ιδίως εάν αυτά σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κ.λπ.

3.5. Η ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών συμβάλλει στην απορρόφηση των κλυδωνισμών και στην προώθηση της επενδυτικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων και ως εκ τούτου σε μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα⁽¹²⁾. Σε αντίθεση με την Τραπεζική Ένωση, η οποία βασίζεται σε σαφώς καθορισμένους πυλώνες, η Ένωση Κεφαλαιαγορών καλύπτει σημαντικό αριθμό διαφορετικών πρωτοβουλιών, όπως η οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID), η οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών ή το πανευρωπαϊκό ατομικό συνταξιοδοτικό προϊόν (PEPP). Μια τελική συνολική αξιολόγηση είναι δύσκολη, ωστόσο η ΕΟΚΕ συνιστά τις ακόλουθες αρχές διαμόρφωσης: καταρχάς απαιτείται εστίαση στα βασικά έργα. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στη βελτίωση της εποπτείας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει επίσης να επανεκκινήσει τη συζήτηση σχετικά με τη δημιουργία ενός οργανισμού αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας της ΕΕ. Όσον αφορά το ασφαλές στοιχείο ενεργητικού, η ΕΟΚΕ αναμένει με ενδιαφέρον πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Δεύτερον, θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την εναρμόνιση των κανόνων περιφερειότητας και φορολογίας των εταιρειών. Κατά αυτήν την έννοια, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις ενέργειες που αναλαμβάνονται προς τη θέσπιση μιας κοινής βάσης φορολογίας εταιρειών, δρομολογώντας παράλληλα τα κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση του αθέμιτου φορολογικού ανταγωνισμού.

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area (Έρευνα σχετικά με την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση στην ευρωζώνη), Απρίλιος - Σεπτέμβριος 2018, Νοέμβριος 2018.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (EE C 237 της 6.7.2018, σ. 46).

⁽¹⁰⁾ Όροι για τη μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) [Term sheet on the European Stability Mechanism reform], 4.12.2018.

⁽¹¹⁾ Έκθεση της Ευρωμάδας προς τους ηγέτες της ΕΕ σχετικά με την εμβάθυνση της ΟΝΕ, 4.12.2018.

⁽¹²⁾ Ένωση Κεφαλαιαγορών. Συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Ένωση Κεφαλαιαγορών (21-22 Μαρτίου 2019).

3.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία όσον αφορά την ενίσχυση του διεθνούς ρόλου του ευρώ, το οποίο είναι σήμερα το δεύτερο σημαντικότερο νόμισμα μετά το αμερικανικό δολάριο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνιστά για τον σκοπό αυτό την ολοκλήρωση της ΟΝΕ και της Ένωσης Τραπεζών και Κεφαλαιαγορών, καθώς και πρόσθετες πρωτοβουλίες στον χρηματοπιστωτικό τομέα και την ευρύτερη χρήση του ευρώ στους τομείς της ενέργειας, των πρώτων υλών και των μεταφορών καθώς και του γεγονότος ότι η ΕΕ πρέπει να εκφράζεται με μία φωνή για στρατηγικά και οικονομικά ζητήματα. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα μέτρα αυτά δεν επαρκούν. Η κοινωνική συνοχή, η οικονομική ανοδική σύγκλιση, η ενίσχυση και η προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας αποτελούν επίσης απαραίτητες βάσεις για μια εύρυθμη ανάπτυξη και ως εκ τούτου για έναν ισχυρότερο διεθνή ρόλο του ευρώ. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στη γνωμοδότησή της με θέμα «Προς έναν ισχυρότερο διεθνή ρόλο του ευρώ».

4. Ο οικονομικός πυλώνας ως βάση της ευημερίας και της κοινωνικής πρόοδου

4.1. Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ επιδρά εξίσου σε όλα τα κράτη της ζώνης του ευρώ. Ενώ ενδέχεται να παγιωθούν ανισορροπίες του εξωτερικού εμπορίου, οι χώρες βρίσκονται σε διαφορετικούς κύκλους της οικονομικής συγκυρίας και παρουσιάζουν ανόμοια ανθεκτικότητα κατά των κλυδωνισμών. Ταυτόχρονα, οι χώρες μέλη της ζώνης του ευρώ δεν μπορούν να κάνουν χρήση των μέσων εθνικής νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Είναι επομένως αναγκαίο να ενισχυθεί ο οικονομικός πυλώνας, έτσι ώστε να προωθηθούν οι επενδύσεις στη βιώσιμη ανάπτυξη, η κατανάλωση, η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα. Για τον σκοπό αυτό, απαιτείται ισορροπία των μέτρων τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης. Για το 2019 και έπειτα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένει θετική ανάπτυξη λόγω της ιδιωτικής καταναλωτικής ζήτησης και των επενδύσεων ⁽¹³⁾. Η ΕΟΚΕ συνιστά την ενίσχυση αυτών των προσπαθειών.

4.2. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο έχει ιδιαίτερη σημασία για τη μακροοικονομική εναρμόνιση. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ενσωματώσει ακόμη περισσότερο τον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων, ο οποίος θεσπίζεται στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η κοινωνική ασφάλιση αυξάνει την εμπιστοσύνη σε ένα οικονομικά ασφαλές μέλλον και έχει θετικό αντίκτυπο στη συνολική ζήτηση. Η ΕΟΚΕ προτείνει το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο να αξιοποιηθεί επίσης για την υποβολή προτάσεων σχετικά με την εφαρμογή περαιτέρω κριτηρίων ανθεκτικότητας με στόχο την κατάργηση των κοινωνικών ανισοτήτων και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

4.3. Η επαρκής αγοραστική δύναμη βασίζεται σε καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Αντιθέτως, τούτο δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι οι πραγματικοί μισθοί αυξάνονται, κατά μέσο όρο, με μικρότερο ρυθμό από ό,τι η παραγωγικότητα ⁽¹⁴⁾. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ συνιστά την ενίσχυση των συστημάτων τιμολόγησης και της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων. Προκειμένου να διασφαλιστεί ο θεμιτός ανταγωνισμός, πρέπει να υλοποιηθεί η επιβολή των ισχυόντων ελάχιστων προτύπων για όλους τους εργαζόμενους. Επιπλέον, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα προσδιορισμού διαθέσιμων μέσων και ενός πλαισίου σε επίπεδο ΕΕ σε στήριξη των κρατών μελών και των προσπαθειών τους ανάπτυξης συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος. Η ταχεία έναρξη λειτουργίας της σχεδιαζόμενης Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας αποτελεί σημαντικό βήμα για την καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού.

4.4. Οι επενδύσεις στην κοινωνική στέγαση, την εκπαίδευση, την έρευνα, την ψηφιοποίηση, την προστασία του κλίματος, στη βιώσιμη κινητικότητα και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν αποτελούν μόνο οικονομικά κίνητρα και σημαντικό μέσο οικονομικής πολιτικής, αλλά διασφαλίζουν επίσης την παραγωγική ικανότητα για μελλοντική ευημερία και ανταγωνιστικότητα ⁽¹⁵⁾. Μολονότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) αποτελεί ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, η ανάγκη για ανάληψη δράσης παραμένει υψηλή. Παραδείγματος χάρι, οι δημόσιες καθαρές επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕγχΠ στη ζώνη του ευρώ παραμένουν στάσιμες σε μηδενικό επίπεδο. Ένα σημαντικό βήμα θα είναι η βελτίωση της άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής.

4.5. Για τον σκοπό αυτό υπάρχουν περιθώρια ελιγμών χωρίς μεταβολή του πρωτογενούς δικαίου. Βεβαίως, η ΣΛΕΕ ορίζει ως πρωταρχικό στόχο της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ τη σταθερότητα των τιμών. Ο εν λόγω στόχος, όμως, πρέπει να επιτευχθεί με βάση μια ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη, μια ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, η οποία αποσκοπεί στην πλήρη απασχόληση και στην κοινωνική πρόοδο, καθώς και σε υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και σε βελτίωση της ποιότητάς του. Η προσέγγιση οικονομικής πολιτικής που διατυπώνεται κατ' αυτών τον τρόπο επιτρέπει να συνεκτιμηθούν συνιστώσες τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης, έτσι ώστε το σύμφωνο σταθερότητας να αποτελεί και σύμφωνο ανάπτυξης. Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλιστεί η απαλλαγή της ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών, το πλαίσιο περιορίστηκε ακόμη περισσότερο με το Δημοσιονομικό σύμφωνο (Fiscal Compact) και με το λεγόμενο «δίπτυχο» (“Two Pack”) και το «εξάπτυχο» (“Six Pack”). Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΟΚΕ συνιστά την εφαρμογή του χρυσού κανόνα για τις δημόσιες επενδύσεις με τρόπο που να μην απειλεί τη μεσοπρόθεσμη χρηματοπιστωτική και δημοσιονομική σταθερότητα ⁽¹⁶⁾. Αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στη διατήρηση των δημόσιων μελλοντικών επενδύσεων στο απαιτούμενο επίπεδο – σύμφωνα με τους κανόνες περί ελλείμματος.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_en

⁽¹⁴⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2019.

⁽¹⁵⁾ IMF direct, 2014, ΟΟΣΑ, Οικονομικές προοπτικές, Ιούνιος 2016.

⁽¹⁶⁾ Truger, Achim (2018): Fiskalpolitik in der EWU. Reform des Stabilitäts- und Wachstumspakts nicht vergessen! (Δημοσιονομική πολιτική στην ΟΝΕ. Ας μην ξεχνάμε τη μεταρρύθμιση του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης!), WISO direkt, Friedrich-Ebert-Stiftung, Βόννη.

4.6. Για την ολοκλήρωση της ONE απαιτείται ενιαία δημοσιονομική ικανότητα για τη ζώνη του ευρώ. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός κοινού προϋπολογισμού της ζώνης του ευρώ, ο οποίος θα χρηματοδοτείται από έναν κοινό χρεωστικό τίτλο. Επιπλέον, θα πρέπει να ανοίξει εκ νέου η συζήτηση για έναν Ευρωπαϊκό υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών⁽¹⁷⁾, ο οποίος θα πρέπει επίσης να λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι εκταμιεύσεις πρέπει να συνδέονται με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής δομής. Υπό την έννοια αυτή, απαιτείται καθορισμός της έννοιας «διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις». Όσον αφορά τα μέτρα στο πλαίσιο του ΠΔΠ 2021-2027⁽¹⁸⁾ πρέπει να διασαφηνιστεί η σχέση με τα Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

4.6.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μια ευρωπαϊκή λειτουργία σταθερότητας επενδύσεων (European Investment Stabilisation Function) στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027, η οποία θα εφαρμόζεται σε περίπτωση συγκεκριμένων για την εκάστοτε χώρα κραδασμών. Ωστόσο, οι προβλεπόμενες πιστώσεις ύψους 30 δισεκατ. ευρώ είναι απολύτως ανεπαρκείς για την επίτευξη ενός σταθεροποιητικού αποτελέσματος. Επίσης, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσανεξία της για το γεγονός ότι, στη συνόδο κορυφής της ευρωζώνης τον Δεκέμβριο του 2018, δεν συζητήθηκε η σταθεροποιητική συνιστώσα υπό αυτή τη μορφή. Αντιθέτως, εξαγγέλθηκε η πρόθεση να συμφωνηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός δημοσιονομικού μέσου σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας⁽¹⁹⁾. Για τον σκοπό αυτό, ενόψει της συνόδου κορυφής της ευρωζώνης, τον Ιούνιο του 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε την υποβολή νέας κανονιστικής πρότασης⁽²⁰⁾. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει στην πρόθεσή αυτή μια πρώτη απόπειρα μετάβασης σε έναν προϋπολογισμό για τη ζώνη του ευρώ και θα εξετάσει αυτό το προγραμματιζόμενο μέσο ως προς τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις του.

4.6.2. Ως άλλο δημοσιονομικό μέσο της ONE, το καθεστώς (αν)ασφάλισης ανεργίας έχει χρησιμοποιηθεί για σκοπούς αναφοράς —η δε χρηματοδότησή του θα μπορούσε να εξασφαλίζεται σε μόνιμη βάση σύμφωνα με κριτήρια που δεν έχουν ακόμη καθοριστεί. Σε περίπτωση οικονομικών κλυδωνισμών, θα μπορούσε το καθεστώς αυτό να απορροφήσει τυχόν αρνητικές επιπτώσεις. Επιπλέον, χρειάζεται να ενισχυθούν οι εθνικοί αυτόματοι σταθεροποιητές, δηλαδή τα εθνικά καθεστώτα παροχής επιδομάτων ανεργίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω η ιδέα της δημιουργίας επαρκών αρχών για τα εθνικά συστήματα ασφάλισης ανεργίας. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την πραγματική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας και επίσης την ενίσχυση των εθνικών αυτόματων σταθεροποιητών.

4.6.3. Προγραμματίζεται επίσης η τροποποίηση της Συνθήκης για τον ΕΜΣ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει απευθύνει επίσης έκκληση προς τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων να το πράξουν. Εκτός από τον κοινό μηχανισμό ασφαλείας για τον ΕΜΕ θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να υπάρξουν προσαρμογές στον τομέα της προληπτικής χρηματοδοτικής συνδρομής, καθώς και διασφάλιση ενός επαρκούς επιπέδου προϋποθέσεων. Επίσης, πρέπει να προβλεφθούν νέοι όροι συνεργασίας μεταξύ του ΕΜΣ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽²¹⁾. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί για αυξημένη εκ των προτέρων δέσμευση της προληπτικής χρηματοδοτικής συνδρομής, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα υπονόμευε τη σταθεροποιητική διαχείριση του εν λόγω μέσου.

4.7. Επίσης, δεν επιτρέπεται να παραβλέπεται η φορολογική πολιτική κατά την ολοκλήρωση της ONE. Σε όλη την ΕΕ, η ζημία από διαφυγόντες φόρους ανέρχεται ενδεχομένως σε 825 δισεκατ. ευρώ ετησίως⁽²²⁾. Για παράδειγμα, η διάβρωση της φορολογικής βάσης και η μετατόπιση κερδών στην ΕΕ από πολυεθνικές εταιρείες εκτιμάται ότι άγγιζε τα 50-70 δισεκατ. ευρώ, ήτοι 0,3 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ πριν από την εφαρμογή των ολοκληρωμένων μέτρων κατά της φοροαποφυγής⁽²³⁾. Ωστόσο, η φοροδιαφυγή εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα και πρέπει να αντιμετωπιστεί. Μεταξύ αυτών, η φορολόγηση επί της εργασίας και οι κοινωνικές εισφορές στην Ευρώπη είναι οι υψηλότερες σε διεθνές επίπεδο. Με την πάταξη του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και της φοροδιαφυγής, καθώς και την κατάργηση των ειδικών ρυθμίσεων από κυβερνήσεις ή φορολογικές αρχές⁽²⁴⁾ —που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν φορολογικοί παράδεισοι— θα καταστεί δυνατόν να αποφευχθούν απώλειες φορολογικών εσόδων και θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια ευρύτερη βάση για τις δημόσιες επενδύσεις, με στόχο την ανάπτυξη υποδομών και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, καθώς και τη βιώσιμη σταθεροποίηση της πραγματικής οικονομίας και του χρηματοπιστωτικού τομέα.

4.7.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει ενδιαφέρουσα την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή της ρήτρας «νέφυρας» σύμφωνα με το άρθρο 48 παράγραφος 7 της ΣΕΕ, μεταξύ άλλων, στη φορολογική πολιτική. Η ρήτρα αυτή θα επέτρεπε μια μεταρρύθμιση ακόμη και στη λήψη των αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία. Επιπλέον, πρέπει να συνεχιστούν αδιάλειπτα οι πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και την εξάλειψη του αδύναμου ανταγωνισμού στον τομέα της φορολογίας των εταιρειών. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στη γνωμοδότησή της σχετικά με τις απειλές και τα εμπόδια στην ενιαία αγορά⁽²⁵⁾. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση ότι, στο πλαίσιο του ΠΔΠ, συγκεκριμένοι φόροι θα πρέπει να καταβάλλονται απευθείας στον προϋπολογισμό της ΕΕ, ούτως ώστε να αυξηθούν οι ίδιοι πόροι.

5. Ο κοινωνικός πυλώνας ως βάση της κοινωνικής και οικονομικής προόδου

5.1. Η βιώσιμη διαμόρφωση του νομισματικού και δημοσιονομικού, καθώς και του οικονομικού πυλώνα ενισχύει επίσης το κοινωνικό υπόβαθρο της ONE. Στις μέχρι τώρα επισημάνσεις έγινε επίσης αναφορά σε πολλά δομικά στοιχεία που σχετίζονται με την ενίσχυση του κοινωνικού πυλώνα. Για παράδειγμα, με την ενσωμάτωση ενός «κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων» στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, θα ενισχυθούν και άλλο κριτήρια, όπως η ανοδική σύγκλιση των ελάχιστων εισοδημάτων και των κατώτατων μισθών ή η μείωση της ανεργίας (των νέων).

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 823 final.

⁽¹⁸⁾ COM(2018) 321 final.

⁽¹⁹⁾ Δήλωση της συνόδου κορυφής της ευρωζώνης, 14.12.2018.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_en

⁽²¹⁾ Όροι για τη μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) [Term sheet on the European Stability Mechanism reform], 4.12.2018.

⁽²²⁾ Έκθεση του Richard Murphy για την Ομάδα των Σοσιαλιστών και των Δημοκρατών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/EUTaxGapJan19.pdf>

⁽²³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ECO/491 - Φορολογία - ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία, δεν έχει δημοσιευθεί ακόμα.

⁽²⁴⁾ Απόφαση της Επιτροπής SA. 38375 (Lxb)/Fiat Finance), SA. 38374 (NL/Starbucks), SA 38373 (IRL/Apple), SA 38944 (Lxb/Amazon).

⁽²⁵⁾ EE C 125 της 21.4.2017, σ. 8 (σημείο 3.6 — Φορολογική πολιτική).

5.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η βελτίωση και η υλοποίηση των ελάχιστων κοινωνικών προτύπων στα κράτη μέλη —εντός κοινού ευρωπαϊκού πλαισίου— σε υψηλό επίπεδο προστασίας μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην κοινωνική ανοδική σύγκλιση. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η εν λόγω ανοδική κοινωνική σύγκλιση με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας θα πρέπει να βασίζεται στη βιώσιμη ανάπτυξη, τις ποιοτικές θέσεις εργασίας και το ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Επίσης, θα μπορούσε να βελτιωθεί με τη δίκαιη εξισορρόπηση μιας υγιούς οικονομικής βάσης με μια ισχυρή κοινωνική διάσταση.

5.3. Πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των κοινωνικών και των οικονομικών θεμάτων. Για παράδειγμα, η συζήτηση σχετικά με έναν Ευρωπαϊκό υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών πρέπει να συμπληρωθεί από τη συζήτηση για έναν Ευρωπαϊκό υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων που θα διαθέτει επαρκείς πόρους, ο οποίος θα είναι, μεταξύ άλλων, αρμόδιος για την εποπτεία του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

6. Ο πολιτικός πυλώνας ως βάση της δημοκρατίας, της αλληλεγγύης και της ενότητας

6.1. Η αυξανόμενη οικονομική ανισότητα, η απώλεια ευημερίας και οι αρνητικές προοπτικές για το μέλλον μπορούν να διαδραματίσουν κείμενο ρόλο στον τρόπο με τον οποίο αξιολογείται η ΕΕ από την κοινωνία των πολιτών. Συνεπώς, η ενίσχυση των άλλων τριών πυλώνων, σύμφωνα με τις προτάσεις που περιγράφονται ανωτέρω, είναι, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, σημαντική και αναγκαία προϋπόθεση για τη σταθεροποίηση του πολιτικού πυλώνα. Αυτή η πτυχή είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στην ΕΕ.

6.2. Δυστυχώς, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οι κοινωνικοί εταίροι δεν συμμετέχουν επαρκώς στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος ή στο πλαίσιο των μέτρων του ΕΜΣ. Επίσης, αυτό αποδεικνύεται ως καταλύτης φυγόκεντρων δυνάμεων, δεδομένου ότι η αξιολόγηση για το κατά πόσον μια χώρα, λόγω χάρη, παραβιάζει τα κριτήρια του ελλείμματος ή ποιες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να εφαρμοστούν, έχει συνέπειες στην κοινωνία και στην κατανομή. Η ΕΟΚΕ τάσσεται ένθερμα υπέρ της πλήρους συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αλλά και των εθνικών κοινοβουλίων, των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις κρίσιμες αποφάσεις κοινωνικοοικονομικής πολιτικής. Μόνον έτσι θα διασφαλιστεί ότι, εκτός από τα εθνικά συμφέροντα, θα αντικατοπτρίζονται επίσης οι διαφορετικές απόψεις των πολιτικών κομμάτων και της κοινωνίας των πολιτών.

6.3. Επί του παρόντος, μόνο 19 από τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ είναι μέλη της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, για την ολοκλήρωση της Νομισματικής Ένωσης απαιτείται επίσης η ένταξη εκείνων των κρατών που δεν συμμετέχουν μέχρι σήμερα στη ζώνη του ευρώ. Αυτό θα πρέπει να υλοποιηθεί το συντομότερο δυνατόν, ενώ τα ίδια τα κράτη θα πρέπει να προβούν σε αποφασιστικά βήματα. Η πλειοψηφία των πολιτών των κρατών μελών της ΕΕ εκτός της ζώνης του ευρώ πιστεύει επίσης ότι το ενιαίο νόμισμα έχει θετικά οικονομικά αποτελέσματα ⁽²⁶⁾.

6.4. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν η κοινή δράση και το ενιαίο μέτωπο των κρατών μελών της ΕΕ και στο γεωπολιτικό πλαίσιο. Η αλληλεγγύη, η ικανότητα εξεύρεσης συμβιβασμών και η συνένωση προσπαθειών αποτελούν τη βάση για την ευημερία και την ειρήνη εντός της ΕΕ, καθώς και για τη διεθνή της σημασία και ανταγωνιστικότητα. Τούτο ισχύει κυρίως όσον αφορά τη διαμόρφωση της κοινωνικοοικονομικής πολιτικής. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλουν έναν φιλόδοξο οδικό χάρτη για την εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Αυτό θα δημιουργήσει ασφάλεια και εμπιστοσύνη και θα αποτελέσει το υπόβαθρο για ένα θετικό οικονομικό και κοινωνικό μέλλον της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2019.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Luca JAHIER

⁽²⁶⁾ <https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/12271/23>